

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio prima. Vtrum res pertinentes ad ordinem naturæ cognoscantur per
hanc scientiam infusam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

sed ad illa sola, in qua potest reduci in actum per intellectum agentem, qui est proprium actuum ipsius, qua quidem sunt cognoscibilia secundum rationem naturalem. Ergo secundum hanc sententiam non cognovit Christus ea, qua naturalem rationem excedunt.

2. Præterea, Phantasmata se habent ad intellectum humanum, sicut colores ad visum: ut dicitur tertio de anima.*

Ex lib. 3.
lex. 2. 18. &
39. tom. 2.

Sed non pertinet ad perfectionem visive potentie, cognoscere ea, que sunt omnino absque colore. Ergo neg. ad perfectionem intellectus humani pertinet, cognoscere ea quorum non possunt esse phantasmata, sicut sunt substantie separate. Sic ergo, cum huiusmodi scientia fuerit in Christo ad perfectionem anime intellective ipsius, videtur quod per huiusmodi scientiam non cognoverit substantias separate.

3. Præterea, Ad perfectionem intellectus non pertinet, cognoscere singularia. Videtur ergo, quod per huiusmodi scientiam anima Christi singularia non cognoverit.

Sed contra est, quod dicitur I. cor. 11. quod replevit eum Spiritus sapientie & intellectus, scientia & consilii. Sub quibus comprehenduntur omnia cognoscibilia: nam ad sapientiam pertinet cognitio omnium diuinorum: ad intellectum autem pertinet cognitio omnium immaterialium: ad scientiam autem pertinet cognitio omnium conclusionum: ad consilium autem cognitio omnium agibilium. Ergo videtur, quod Christus secundum scientiam inditam sibi per spiritum sanctum, habuerit omnium cognitionem.

q. 9. art. 1.

Respondendo dicendum, quod, sicut prius dictum est, * conueniens fuit, ut anima Christi omnino esset perfecta per hoc, quod omnis eius potentialitas sit reducta ad actum. Est autem considerandum, quod in anima humana, sicut in qualibet creatura, consideratur duplex potentia passiva. Una quidem per comparationem ad agens naturale. Alia vero per comparationem ad agens primum, quod potest quamlibet creaturam reducere in actum aliquem altiore actum, in quem reducitur per agens naturale: & hac consuevit vocari potentia obedientia in creatura. Vtraque autem potentia anima Christi fuit reducta in actum, secundum hanc scientiam diuinis inditam. Et ideo secundum eam anima Christi primo quidem cognouit, quacunque ab homine cognosci possunt per virtutem luminis intellectus agentis: sicut sunt quacunque pertinent ad scientias humanas. Secundo vero per hanc scientiam cognouit Christus omnia illa, que per reuelationem diuinam hominibus innotescunt, siue pertinent ad donum sapientie, siue ad donum prophetie, siue ad quodcunque donum Spiritus sancti. Omnia enim ista abundantius & plenius ceteris, cognouit anima Christi. Ipsam tamen Dei essentiam per hanc scientiam non cognouit, sed solum per primam, de qua supra dictum est.*

q. præced.
art. 1.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de potentia naturali anime intellective, que, scilicet, est per comparationem ad agens naturale, quod est intellectus agens.

1 p. 9. 89.
artic.

Ad secundum dicendum, quod humana anima in statu huius vite, quia quodammodo est ad corpus obligata, ut sine phantasmate intelligere non possit, non potest intelligere substantias separate. Sed post statum huius vite anima separata poterit aliquantulum substantias separate per seipsam cognoscere, ut in prima parte dictum est. * Et hoc præcipue manifestum est, circa animas Beatorum. Christus autem ante passionem non solum fuit viator, sed etiam comprehensor. Vnde anima eius poterat cognoscere substantias separate per modum, quo cognoscit anima separata.

Lib. 6. ca. 7.
circa finem
p. 105.
Lib. 2. de in-
uentione in

Ad tertium dicendum, quod cognitio singularium non pertinet ad perfectionem anime intellective secundum cognitionem speculatiuam. Pertinet tamen ad perfectionem eius secundum cognitionem practicam, que non perficitur absque cognitione singularium, in quibus est operatio: ut dicitur in sexto Ethicorum. * Vnde ad prudentiam requiritur memoria practitorum, cognitio presentium, & providentia futurorum, ut Tullius dicit in sua Rethorica. * Quia igitur Christus habuit plenitudinem prudentie secundum donum consilii,

consequens est, quod cognouerit omnia singularia presentia, præterita & futura.

HIC articulus explicandus est diffuse disputatione sequenti: & ideo circa literæ expositionem nihil notare oportet, commodius enim mens D. Thomæ simul cum re ipsa explicabitur.

DISPUTATIO XXVII.

In quinque Sectiones distributa.

De obiecto scientie infusa anime Christi.

DE hac scientia tria consideranda occurrunt, quæ ad exactam cuiuslibet scientiæ cognitionem necessaria sunt: scilicet, obiectum, actus, & habitus; de quibus D. Thom. in discursu questionis disputat: prius vero de obiecto tractat, quoniam ab illo ratio seu species actus, & habitus sumi solet. Duplex vero distinguitur obiectum scientiæ, materiale, & formale: materiale dicitur res illa, de qua scientia tractat: formale vero est ratio, sub qua talis res à scientia consideratur, quæ sæpius sumitur ex parte medij, vel luminis, sub quo tali scientia versatur. In hac ergo disputatione præsertim agimus de materiali obiecto, seu de rebus, quas anima Christi per hanc scientiam cognouit: de obiecto enim formali nihil dicendum occurrit, præter ea, quæ de speciebus intelligibilibus, & lumine inferius dicemus.

SECTIO I.

Utrum res pertinentes ad ordinem nature, cognoscantur per hanc scientiam infusam.

Ratio dubitandi esse potest, quia huiusmodi res sunt obiectum scientiæ naturalis, siue illa acquisita sit, siue infusa per accidens. Sed hæc scientia infusa est altioris ordinis, ergo non versatur circa has res inferiores, sed circa res tantum ordinis superioris. Et confirmatur, quia eiusdem obiecti sufficit una scientia in proprio genere, sed harum rerum naturalium habuit Christus scientiam propriam, & connaturalem, ergo.

Propter hæc est prima sententia, negans huiusmodi res contineri sub obiecto scientiæ per se infusæ: quam tenet aperte Scotus d. 14. quæst. 3. & Durand. qu. 3. & 4. nam licet affirmant, animam Christi cognouisse res naturales per scientiam infusam, doceant tamen, illam esse eiusdem rationis cum acquisita, solumque differre per ordinem ad causas efficientes; sicut visus comparatur per naturalem generationem, vel per miraculum restitutus. Vnde infert Scotus, quem Gabr. & alij sequuntur, sub hanc scientiam non cadere singularia omnia, quia illa possunt in infinitum procedere: vnde oportuisset habere infinitas species intelligibiles simul infusas, quia vnumquodque singulare per propriam speciem cognoscitur naturali cognitione: & hoc ex parte sentit D. Thom. dist. 14. q. 1. art. 3. quæstiunc. 1. & quæst. 20. de verit. art. 6. Secundo infert Scotus, non posse per hanc scientiam cognosci res existentes, ut sic: quia species infusa indifferenter repræsentat rem existentem, & non existentem; non ergo potest esse principium cognoscendi, seu intuendi rem existentem.

Dico tamen primo, animam Christi per hanc scientiam cognouisse omnes res naturales, quas Angeli cognoscunt per species inditas, vnde res illæ sub obiecto huius scientiæ comprehenduntur. Hæc est sententia D. Thomæ hic, & fere omnium, qui admittunt

mittunt hanc scientiam per se infusam, quos disp. 25. A
 sect. 3. citavi. Congruentia esse potest; quia decebat,
 animam Christi, non solum in Verbo, sed etiam in
 proprio genere, altiori modo cognoscere res omnes
 naturales, quam ipsos Angelos; si autem solum per
 scientiam acquisitam, seu infusam per accidens, illa
 cognovisset, sine dubio imperfectiorem scientiam
 illorum habuisset, quia illa scientia non transgrede-
 retur perfectionem scientiæ, quæ per vires natura-
 les humani ingenij acquiri potest. hæc autem, quan-
 tumvis perfecta sit in sua specie, inferior est naturali
 scientia Angelica, sicut intellectus naturalis Christi,
 minus perfectus est omni intellectu Angelico; ergo,
 Ratio vero propria, & quasi physica est, quia licet
 lumen inferioris ordinis terminetur ad res inferior-
 res, nec possit ad superiora extendi, quia perfectio-
 nem eius superant; tamen lumen superioris ordi-
 nis, non solum superiora, sed etiam inferiora, sub
 obiecto suo complecti potest, quia virtus, quo super-
 ior, eo univ ersalior, & quia inferiora non exce-
 dunt virtutem superioris, & possunt nobiliori mo-
 do attingi: exemplum est in intellectu, & sensu; ergo
 lumen scientiæ infusæ, quod est ordinis superioris
 (vt infra dicitur) potest sub obiecto suo, non solum
 res supernaturales, sed etiam naturales, comprehen-
 dere, attingendo has nobiliori modo.

Dubitium.

Et hinc facile dissolvitur fundamentum Scoti &
 Durandi, qui ex eo solum, quod obiectum materia-
 le idem est, inferunt, scientiam eius, esse eiusdem
 rationis; quæ consecutio nullius momenti est; po-
 test enim eadem res cognosci altiori, & inferiori
 modo sub diversis luminibus, sicut ab intellectu
 Angelico, & humano, cognoscitur eadem res per sci-
 entias specie differentes, nam eodem modo cognos-
 ci potest ab humano intellectu per scientiam huma-
 nam, & divinitus infusam. Vnde falsum est, quod
 dicunt, hanc scientiam infusam animæ Christi, pro-
 ut versatur circa res naturales, tantum differre ab
 acquisita, sicut visus datus vel congenitus a natura,
 vel per miraculum restitutus, quia visus est idem in
 obiecto formali, & modo attingendi illud, & ille mo-
 dus productionis per miraculum, est accidentarius
 illi: vero hæc scientia differunt in modo attingen-
 di obiectum, qui transit in obiectum formale, vnde
 etiam differunt in naturali modo productionis. Hæc
 enim scientia natura sua postulat fieri per infusio-
 nem; scientia autem naturalis, vel acquisita, minime:
 quæ differentia arguit in ipsis scientiis diversitatem
 specificam, vt per se constat.

Et hinc obiter inferitur, sine causa Scotum supra
 d. 14. quæst. 4. dubitare, an Christus per hanc scienti-
 am perfectus cognoscat has res naturales cognitione
 abstractiva, quam Angeli simili cognitione.
 Nam si species (inquit) intelligibiles infusæ Christo
 ad cognoscendas has res, sunt minus perfectæ, quam
 species Angelicæ, minus etiam perfecta erit cognitio
 animæ Christi: si autem illæ species sunt multo per-
 fectiores, adeo vt magis superent in perfectione spe-
 cies Angelicas, quam intellectus Angelicus superet
 intellectum humanum, hoc posito, poterit cogni-
 tio animæ Christi esse perfectior, quia quod deest
 perfectioni in naturali lumine intellectus Christi,
 compensari potest ex perfectione speciei. Sed in pri-
 mis non consequenter loquitur, quia, si hæc scien-
 tia, vt versatur circa res naturales, est tantum per ac-
 cidens infusa, dubitari non potest, quin species cum
 illa infusæ, sint minus perfectæ: quam angelicæ, vt
 probatum est, quia essent inferioris ordinis, & com-
 mensurate naturali perfectioni ingenij humani. Si
 autem admittit esse posse in intellectu humano spe-
 cies intelligibiles rerum naturalium per se infusas,
 & superioris ordinis, quam sint species connatura-
 les homini, vel Angelo (vt re vera possibile est) sicut
 ratione facta declaratum est, neque esse potest vlla ra-
 tio, ob quam hoc videri debeat impossibile: si hoc,
 Fr. Suarez, Tom. 1.

Responsio.

inquam, admittit, necesse est, vt admittat etiam sci-
 entiam per se infusam rerum naturalium perfectio-
 rem Angelicæ, & possibilem intellectui humano:
 hæc enim duo, vel idem sunt, vel ita necessario con-
 iuncta, vt proportionem debitam seruent, vt dispu-
 29. dicitur. Non est ergo, cur dubitet hæc esse datam
 animæ Christi, cum tota hæc perfectio debita sit illi
 animæ ratione vniionis, neque enim decebat in hoc
 superari ab Angelis, neque æuari. Vnde hæc scientia,
 prout data est animæ Christi, non procedebat à Deo,
 vt autore naturæ, sicut scientia naturalis Angelo-
 rum, sed vt autore gratiæ, & beatitudinis, & quo-
 dammodo, vt ab autore vniionis hypostaticæ, nam
 infundit illam, vt proprietatem consequentem v-
 nionem: & tanquam ornamentum eius, & ideo per-
 fectiorem, quam sit omnis scientia naturalis Ange-
 lica, vel humana, vt recte etiam notavit Ricard. 3. d.
 14. art. 4. q. 4. & sumitur ex D. Thom. hic, art. 4. Neque
 refert, quod intellectus Christi sit naturaliter minus
 perfectus, quam angelicus, quia hæc scientia non in-
 funditur iuxta capacitatem naturalem, sed obedi-
 entialem, & ita visus eius non commensuratur natu-
 rali perfectioni, sed diuinæ elevationi.

D. Thom.
Capreol.
Durand.
Marfil.

Dico secundo, cognovisse Christum per hanc sci-
 entiam singularia, etiam intiendo eorum existentia.
 Et intelligitur conclusio tam de rebus materiali-
 bus, quam immaterialibus, & tam de accidentibus,
 quam de substantijs, & eam tenent D. Thomas hic,
 Capreol. in 3. dist. 14. quæst. 1. art. 3. Durand. quæst. 3.
 Marfil. quæst. 10. art. 2. & alij autores, qui tenent præ-
 cedentem conclusionem: sequitur enim manifeste
 ex illa. Primo, quia Angeli per suam scientiam indi-
 tam, hæc omnia cognoscunt, & intuentur, non fuit
 autem anima Christi inferior Angelis in aliqua per-
 fectione ad scientiam infusam pertinente. Secundo,
 quia lumen superius hæc omnia sub se complecti-
 tur, & illi respondent species infusæ representantes
 hæc omnia. Tertio addit hic D. Thom. optimam ra-
 tionem in solutione ad tertium, quia cognoscere
 singularia pertinet ad perfectionem prudentiæ: Chri-
 sti autem anima habuit perfectam prudentiam. Nec
 dici potest habuisse illam tantum per scientiam bea-
 tam, quia sicut præter illam visionem habere debuit
 perfectam cognitionem speculativam in proprio
 genere rerum omnium: ita debuit etiam habere per-
 fectam cognitionem practicam, atque adeo perfe-
 ctam prudentiam quasi in proprio genere.

Sed ait Scotus, ad prudentiam perfectam neces.

sarium esse, & sufficere, cognoscere singularia agi-
 bilia, non vero omnia singularia naturalia, qua-
 rum plurimum nihil ad humanas actiones pertinent.
 Respondetur illo argumento in primis satis osten-
 di cognoscere Christum per hanc scientiam aliqua
 singularia, tam existentia, quam futura, vel præsen-
 tia, quorum cognitio ad prudentiam necessaria est.
 Et hinc colligimus, etiam ad omnia singularia se ex-
 tendere scientiam hanc, quia saltem alijs titulis est
 debita Christo eorum cognitio, & non repugnat ha-
 beri per hanc scientiam. Vnde dicitur secundo, Chri-
 stum non tantum habuisse prudentiam perfectam
 commensuratam humanæ potestati, & facultati natu-
 rali, sed commensuratam potestati excellentiæ, &
 supremo dominio, quod habuit in humanitate sua
 rationis vniionis, nam omnia subiecta sunt ei, vt dici-
 tur 1. ad Corinth. 15. & ad Hebr. 2. omniumque pote-
 stas ei data est, Matth. vltim. Et ideo, sicut vti potuit
 rebus omnibus naturalibus, ita prudentiam ha-
 buit, quæ ad usum omnium se extenderet, quæ dici
 potest monarchica & regalis, & ideo omnium sin-
 gularium etiam naturalium cognitionem habere
 debuit.

Responsio.

1. Cor. 15.

Hebr. 2.

Matth. 28.

Et ex hac conclusione colligitur (sicut in præce-
 denti diximus) cognovisse Christum hæc singula-
 ria altiori modo, & sub altiori lumine, quam pos-
 sint naturaliter cognosci ab homine, vel etiam ab
 Angelo.

Pp

Angelo.

Obiectio.

Responsio.

Responsio
ad argumē-
ta.

Caiet.

Angelo. Videt enim per hanc scientiam non solum singularia materialia, sed etiam ipsos Angelos, clare & perfecte comprehendendo eorum naturas, & intuendo eorum existentias melius, quam ab anima separata, vel ab ipsis Angelis cognoscantur: quæ omnia eisdem rationibus, & coniecturis ostenduntur. Quod vero Scotus supra dictis quæst. 4. obijcit, non posse cognitionem intuitivam harum rerum quoad existentias earum pertinere ad scientiam per se infusam, atq; adeo neque esse perfectiorem in anima Christi, quam in Angelis: quia hæc cognitio fit immediate ex præsentia obiecti concurrente intellectu sua propria virtute, hæc, inquam, obiectio supponit falsum fundamentum, scilicet, cognitionem intuitivam non fieri mediante specie, quod falsum est, ut in sensibus etiam externis patet. Et deinde etiam si species non esset necessaria ex parte luminis infusi, posset intellectus Christi altiori modo intueri hæc ipsa obiecta præsentia per hanc scientiam, quam posset homo, vel Angelus per naturale lumen: hoc igitur modo possunt hæc res singulares, etiam in ordine ad cognitionem intuitivam, ad obiectum huius scientiæ pertinere.

Ad rationem ergo dubitandi in principio positam, negatur consequentia; quia lumen, seu scientia superioris ordinis potest habere uniuersale obiectum, quod non solum res superiores, sed etiam inferiores complectatur. Ad confirmationem, negatur, sufficere animæ Christi scientiam harum rerum cō naturalem animæ humanæ, quia illa est imperfecta, & ideo habere debuit aliam altioris ordinis.

Ad fundamentum vero Scoti quoad primam eius partem respondetur primo, non oportuisse, ut de singulis indiuiduis haberet singulas species intelligibiles, hoc enim, ad summū, habet locum in scientia naturali suo genere acquisita: at vero species infusa potest vna repræsentare, & totam specificam naturam, & omnia eius indiuidua, ut bene Caietan. hic, & art. 6. Deinde indiuidua substantialia futura, finita sunt, & per speciem perfectam vnius indiuidui, possunt cognosci ab anima Christi accidentia eius, ut, verbigratia, per speciem vni⁹ Angeli omnes cognitiones eius, licet in infinitum multiplicentur. Quod si fortasse potuit Christus cognoscere per hæc scientiam omnia indiuidua substantialia contenta in potentia creaturæ, etiam si nunquam futura sint, illa cognoscere potuit per species causarum, quas comprehendebat, & ita potuit per species finitas cognoscere omnia indiuidua etiam infinita. Quoad alteram vero partem respondetur, speciem infusam posse dici indifferentem ad repræsentandum, rem esse vel non esse, non negatiue, scilicet, quia neutrum repræsentare potest: sed positiue, quia potest esse principium cognoscendi vtrumque in obiecto, iuxta illius statum, seu exigentiam: quia, quando res existit, potest intellectus per speciem repræsentantem illam, & quidquid in illa est, & ad ipsam conuertere & illam intueri, prout in se est actu existens, & secundum omnes condiciones existentie, quod est, illam intueri.

SECTIO II.

Vtrum actus liberi, & contingentia futura cadant sub obiecto huius scientiæ.

Peter res naturales sunt in rebus creatis duo ordines rerum, quæ neque ab homine, neque ab Angelo possunt naturaliter cognosci, scilicet, actus liberi, & mysteria gratiæ: de quibus consequenter dicendum est, quomodo sub hanc scientiam cadant. Actus vero liberi, de quibus est præsens quæstio, considerari possunt, vel ut præsentis, vel ut futuri, vel ut præteriti: nam si tantum considerentur ut possibiles, pertinent potius ad ordinem rerum naturalium quatenus ut sic habent necessarium ordi-

nem cum ipsa potentia: loquimur enim de actibus connaturalibus ipsi potentia: eadem vero extratio de supernaturalibus, si ad potentiam eleuatam comparentur. Hic ergo actus, ut præsentis, dici solent cogitationes cordium: cum enim in quæstionem vertitur, an aliquis possit cognoscere cogitationes cordium, sub hac voce comprehenduntur omnes actus liberi intellectus & voluntatis actu existentes. Ut futuri vero, dicuntur futura contingentia, nam propriissima contingentia futurorum ex his actibus pendet, reliqua enim futura, quæ ex vario concursu rerum naturalium contingentiam habent, licet respectu vnius causæ proximæ contingentia sint, tamen respectu totius ordinis causarum naturalium necessario eueniunt, & ita dubium non est, quin anima Christi illa cognouerit per hanc scientiam, quia simpliciter pertinent ad ordinem rerum naturalium: de præteritis actibus liberis nihil dici solet, pauca tamen in fine subiiciam.

De actibus ergo liberis, & præsertim de futuris, est quædam sententia negans, animam Christi cognoscere illos per hanc scientiam, & consequenter illos pertinere ad obiectum huius scientiæ. Ita sentit D. Thomas in 3. distin. 14. quæstio. vnica, art. 3. & clarius quæst. 20. de verit. art. 6. Quod solet ex illis testimonijs Scripturæ probari, quibus dicitur, cognitionem harum rerum esse propriam Dei; ut et illud Isai. 14. *Annunciate nobis futura, & dicemus, quia* [Isai. 14.]. *Dixisti vobis: vnde neq; Angeli per species infusas hæc cognoscere possunt. Sed difficius fundamentum huius sententiæ infra tractabitur, hoc enim constat nullius esse momenti: quia licet sic proprium Dei hæc cognoscere propria, & naturali scientia: tamen certum est, per lumen, & scientiam supernaturalem posse à creatura cognosci: alias neq; per scientiam beatam cognouisset hæc omnia anima Christi, neq; per lumen prophetium cognosci possent. Vnde nullum etiam lumen argumentum ex naturali scientia Angelorum, quia lumen, & species huius scientiæ per se infusa superioris ordinis sunt.*

Dico ergo primo. Anima Christi cognouit per hanc scientiam cogitationes cordium, seu actus liberos existentes. Hæc est sententia Diui Thomæ hic, & omnium Thomistarum, quam communiter sequuntur Theologi in 3. distin. 14. & potest ex Scripturæ, & Patribus probabiliter colligi: constat enim, Christum hominem reuelasse hominibus has cogitationes, cognoscebat ergo illas: & quamuis referri possit hæc cognitio ad scientiam beatam, conuenienter tamen tribuitur etiam infusæ, quia hæc etiam scientia in suo ordine perfecta fuit, & Christus, non tantum ut beatus, sed etiam ut viator, fuit perfectissime dispositus ad docendam, & confirmandam fidem: vnum autem testimonium, quo illam confirmauit, fuit reuelatio cogitationum cordium. Et confirmatur, quia hæc cogitatio cogitationum cordium maxime spectat ad dignitatem Christi, & ad munus supremi iudicis, qui de his cogitationibus potissimum iudicaturus est: vnde non dicebat, quod in perfecta illarum cogitatione, & intuitione ab ipsius cogitantis voluntate, seu locutione penderet, etiam quoad scientiam, & cognitionem harum rerum in proprio genere. Deniq; in cognitione istorum actuum existentium fere nulla est difficultas, quia cum actu existant, de se iam habent sufficiens fundamentum, & intuitiue videri possint, si ex parte cognoscentis sit sufficiens principium: sed hoc facile dari potuit animæ Christi per lumen intellectuale, & species intelligibiles perfecte repræsentantes hos actus, prout in se sunt.

Diceat. Hi actus occultari possunt ab operante per solam voluntatem liberam, seu quamdiu per illam non manifestantur, hæc enim ratione occultantur Angelis, etiam si habeant species luminis sufficiens ad illos cognoscendos. Respondetur primum, fortasse non